

Sağlık Çalışanlarının Termal Turizm Faaliyetlerine Katılımına Etki Eden Faktörlerin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma

A Research on the Determination of Factors Affecting the Participation of Healthcare Professionals in Thermal Tourism Activities

Yakup ÖZTÜRK^{1*}Gülsüm GÜL BAYGÜN²

¹*Doç. Dr., Çankırı Karatekin Üniversitesi, İlgaz Turizm ve Otelcilik Yüksekokulu Turizm Rehberliği Bölümü, Çankırı, Türkiye

²Yüksek Lisans Öğrencisi, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sağlık Turizmi Anabilim Dalı, Çankırı, Türkiye

*Sorumlu yazar/
Corresponding author:
ozturkykp@gmail.com

Başvuru/Submitted: 31.10.2023
Kabul/Accepted: 04.02.2025

Atıf/Cite as:
Öztürk, Y. & Baygün, G. G. (2025). Sağlık çalışanlarının termal turizm faaliyetlerine katılımına etki eden faktörlerin belirlenmesine yönelik bir araştırma, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 16(1), 36-47.

Öz

Amaç: Bu çalışmanın temel amacı sağlık çalışanlarının termal turizm faaliyetlerine katılımlarına etki eden faktörlerin ve söz konusu faktörlerin demografik değişkenlere bağlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesidir.

Yöntem: Araştırma nicel yöntemle hazırlanmış olup veriler anket tekniği ile elde edilmiş ve SPSS 21 programı ile analiz edilmiştir. Araştırmanın evrenini Çankırı Devlet Hastanesi'nde görev yapmakta olan sağlık çalışanları oluşturmaktadır. Bu kapsamda toplam 263 sağlık çalışanına ulaşılmıştır. Çalışmada ölçüm modeli test edilmiş, araştırmanın amacı doğrultusunda t testi ve ANOVA analizleri gerçekleştirilmiştir.

Bulgular: Çalışmada, prestij-eğlence, kaçış ve rahatlama boyutlarına yönelik algı ile yaş durumu değişkeni, prestij-eğlence ve sağlık boyutu ile de eğitim durumu değişkeni arasında anlamlı farklılıklar belirlenmiştir. Ayrıca sağlık çalışanlarının termal turizm faaliyetlerine katılım motivasyonlarına yönelik prestij-eğlence, kaçış ve rahatlama boyutları ile cinsiyet değişkeni arasında; prestij-eğlence boyutu ile medeni durum değişkenleri arasında anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Çalışma sonucunda, araştırmaya katılan sağlık çalışanlarının termal turizm faaliyetlerine katılımlarına etki eden en önemli motivasyon unsurlarının sağlık ve rahatlama olduğu belirlenmiştir.

Özgünlük: Termal turizm faaliyetlerine katılıma etki eden faktörlerin belirlenmesine yönelik çalışmalar olmakla birlikte bu çalışma Çankırı ili devlet hastanesinde görev yapan sağlık çalışanları özelinde ilk kez uygulanması açısından özgündür.

Anahtar Kelimeler: Termal turizm, termal turizm motivasyonu, sağlık çalışanları.

Abstract

Aim: The main purpose of this study is to determine the factors affecting the participation of healthcare professionals in thermal tourism activities and whether these factors differ depending on demographic variables.

Method: The research was prepared with quantitative method and the data were obtained by questionnaire technique and analyzed with SPSS 21 program. The population of the research consists of healthcare professionals working in Çankırı State Hospital. In this context, a total of 263 healthcare professionals were reached. In the study, the measurement model was tested first and in line with the purpose of the study, t-test and ANOVA analyzes were conducted.

Results: Significant differences were found between the perception of prestige-entertainment, escape and relaxation dimensions and age status, and between prestige-entertainment and health dimensions and education level. In addition, it has been determined that there is a significant difference between the prestige-entertainment, escape and relaxation dimensions of health professionals' motivation to participate in thermal tourism activities and the gender variable, and between the prestige-entertainment dimension and marital status variables.

Conclusion: As a result of the study, it was determined that the most important motivational factors affecting the participation of healthcare professionals in thermal tourism activities were health and relaxation.

Originality: Although there are studies on determining the factors affecting participation in thermal tourism activities, this study is unique in terms of its first application in the health care workers working in Çankırı province state hospital.

Key Words: Thermal tourism, thermal tourism motivation, health workers.

Giriş

Kişinin doğaya, kültüre, bilgiye ve sosyal etkileşime erişim aracı olarak kabul edilen, bir seyahat sırasında veya mutlak ikametgâhı dışında bir yerde kalması sırasında edindiği deneyimler bütünü olarak değerlendirilen turizm faaliyetleri bilgi ve deneyim alışverişini teşvik etmenin bir yolu olarak fiziksel sağlık açısından katılımcılara iyi oluş hali sunar. Sağlık turizmi, sağlık hizmetlerinden yararlanırken fiziksel, zihinsel ve sosyal esenliği geliştirmek, istikrara kavuşturmak üzere sürekli ikamet edilen yerler dışına seyahatleri içeren ilişkiler ve olguların toplamıdır (Schmude, Pillmayer, Witting ve Corradini, 2021, s. 3). Sağlık turizminin temelinde, insanların daha sağlıklı bir yaşam sürmek amacıyla yaşam tarzlarını iyileştirme çabaları yatmaktadır. Bu bağlamda, bireylerin mevcut sağlık sorunları ile ilgili tedavi yöntemlerine başvururken aynı zamanda streslerini azaltmayı, dinlenmeyi, rahatlamayı ve genel yaşam kalitelerini artırmayı amaçladıkları görülmektedir. Termal turizm ise termomineral su banyosu, içme, inhalasyon, çamur banyosu gibi çeşitli türdeki yöntemlerin yanı sıra iklim kürü, fizik tedavi, rehabilitasyon, egzersiz, psikoterapi, diyet gibi destek uygulamaların bir arada kullanımı ile yapılan kür (tedavi) uygulamalarının yanı sıra termal suların eğlence ve rekreatif amaçlı kullanımı ile oluşan turizm çeşididir (Özdemir, 2015, s. 5). Yeraltından gelen mineralli suların sağladığı şifa olanaklarından yararlanmak için yapılan seyahatler olarak ifade edilen termal turizm, bazı kaynaklarda kaplıca turizmi olarak da adlandırılmaktadır (Arslan, Mete, Şimşir ve Örgen 2022, s. 304).

Termal turizm faaliyetleri, yaşam kalitesinde bir iyileşme ve "fiziksel ve psikolojik olarak tam bir esenlik hali" sağladığı için hem sağlık hem de zindeliği birleştirmektedir (Rodrigues, Ferreira, Costa, Alves, Vaz ve Fernandes, 2022, s. 352). Geçmişten günümüze sağlığı korumak ve geliştirmek için kullanıldığı bilinen termal suların kullanımı, dünyanın birçok ülkesinde popüler bir terapiye dönüşen çok zengin bir tarihsel tedavi yöntemidir. Termal turizmde talep yapısı sağlığı korumaya yönelik olarak dilenme amaçlı veya hastalıkları iyileştirmek için tedavi amaçlı olmak üzere iki şekilde oluşmaktadır (Temizkan, 2020, s. 285). Fiziksel ve zihinsel sağlığı geliştiren, tıbbi ve sağlıklı yaşam faaliyetlerini içeren turizm çeşidi olarak sağlık turizmi kapsamında sağlık hizmetlerinin rolünün giderek daha önemli hale gelmesiyle turistler hastalıkların tedavisine yönelik olarak termal turizm işletmelerini ziyaret etmektedirler. Termal turizmde konaklama süresinin uzun olması, mevsimsellik sorununun bulunmaması, istihdama yüksek düzeyde katkı sağlaması, sağlık üzerindeki iyileştirici etkilerinin yanı sıra eğlence ve dinlenme imkânları sunması ve ekonomik açıdan önemli bir getiri sağlaması, bu turizm türüne olan ilgiyi her geçen gün artırmaktadır (Arslan Çilhoroz ve Sivük, 2021, s. 549). Bu talebin artışı, insanların fiziksel ve zihinsel sağlıklarını iyileştirmek, yaşam kalitelerini artırmak ve hastalıklardan korunmak amacıyla alternatif tedavi yöntemlerine yönelmelerini teşvik etmektedir. Bu bağlamda, termal turizm de önemli bir seçenek olarak öne çıkmaktadır. Sağlık turizminin bu özel dalı, bireylerin sağlıklarını iyileştirmeleri, rahatlamaları ve yeniden enerji toplamaları için çeşitli tedavi yöntemleri ve dinlenme imkânları sunmaktadır. Özellikle termal suların tedavi edici özellikleri, insanların bu tür destinasyonları tercih etmelerindeki en önemli nedenlerden biridir. Bu eğilim, sağlık turizminin gelecekte daha da büyüyeceği ve daha fazla insana ulaşacağı beklentilerini güçlendirmektedir. Sağlığı ve yaşam kalitesini korumak amacıyla doğal iyileştirici faktörlerin kontrollü kullanımını içeren özel bir turizm dalı olan sağlık turizmine yönelik ilginin turistik talep yapısının yanı sıra insanların yaşam tarzındaki değişiklikler nedeniyle daha da artacağı öngörülmektedir.

Modern dünyada pek çok faktör doğrultusunda şekillenen stresli yaşam koşulları, istenmeyen fiziksel ve psikolojik sağlık problemlerinin artmasına neden olmuştur. Bu sağlık sorunlarının çözümü ve önlenmesi amacıyla bireylerin termal turizmine olan ilgisi artmakta, bu da termal turizmin dünyada en hızlı büyüyen turizm türlerinden biri haline gelmesinde etkili olmaktadır. Nitekim, fiziksel hastalıkların geleneksel tedavisine alternatif olarak, modern toplum yaşamının getirisi olan telaşlı ve yorucu yaşamın rutininden kurtulmak, dinlenmek rahatlamak, fiziksel ve

zihinsel güçlerini yeniden elde edebilmek adına termal turizm faaliyetlerine yönelik talep yapısında artış söz konusu olmuştur. Bu noktada termal turizm faaliyetlerine yönelik çalışılan ana konulardan biri, turistlerin motivasyonlarını, sosyo-demografik profillerini, özelliklerini, ihtiyaçlarını ve arzularını belirlemeye yöneliktir. Turistlerin motivasyonlarını anlamak, termal turizm destinasyonlarının sundukları hizmetleri şekillendirmede ve pazarlama stratejilerini geliştirmede kritik bir rol oynamaktadır. Bu motivasyonların bilinmesi, termal destinasyonların kendilerini farklılaştırmalarına olanak tanırken, işletmelere sunacakları ürün ve hizmet türleri konusunda yol gösterici bilgiler sağlamaktadır (Loureiro, Gomes, Costa, Ferreira, Pereira ve Nunes, 2023, s. 41).

Termal turizm, bireylerin fiziksel ve zihinsel iyilik hallerini destekleyen önemli bir turizm türü olup, bu alana yönelik talebin artışında çeşitli motivasyon faktörleri etkili olmaktadır. Bu doğrultuda, termal turizme katılım kararlarını şekillendiren temel motivasyon unsurlarının incelenmesi önem arz etmektedir. Bu araştırma, sağlık çalışanlarının termal turizme yönelik motivasyonlarını anlamayı amaçlamakta ve demografik değişkenlerin bireylerin bu turizm tercihlerindeki rolünü ortaya koymayı hedeflemektedir. Sağlık çalışanlarının fiziksel ve zihinsel iyileşme gereksinimleri göz önünde bulundurulduğunda, termal turizme katılım kararlarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi, sektördeki hizmet sağlayıcılar için hedef kitleye yönelik daha etkin ve özelleştirilmiş pazarlama stratejileri geliştirilmesine katkı sunacaktır.

Termal Turizm Motivasyonu

Turistlerin seyahat motivasyonları, uzun yıllardır önemli bir araştırma konusu olmuş ve turist davranışlarının anlaşılmasında merkezi bir rol oynamıştır. Bu nedenle, bireylerin seyahat etme nedenleri ve bir destinasyonu ziyaret etme niyetlerini etkileyen faktörlerin anlaşılması, turizm planlaması ve pazarlaması açısından önemli faydalar sağlamaktadır. Turistik tüketimde tüketici motivasyonların belirlenmesi, pazarlama çabalarının hedef odaklı ve etkili olmasını sağlamakla birlikte, destinasyonların sunduğu hizmetlerin, turistlerin beklentileriyle uyumlu hale getirilmesine de katkıda bulunacaktır. Bu nedenle bireylerin termal turizm ürünlerini tercih etme sebeplerini, beklentilerini ve ihtiyaçlarını anlamak için temel bir veri kaynağı olarak tüketici motivasyonlarının belirlenmesi, destinasyon pazarlaması ve konumlandırması açısından büyük bir öneme sahiptir.

Page ve Connell (2006), motivasyonun turizmde tüketici davranışlarının incelenmesinde ayrılmaz bir parça olduğunu belirtmiştir. En bilinen turist motivasyonu teorilerinden biri, etkinliğin bir çekme-itme ilişkisi ürünü olarak görüldüğü “çekme-itme” (push-pull) konseptidir. Bu konsept, sağlık turizmi alanında turist motivasyonunun incelenmesinde de uygulanmıştır. Yapılan çalışmalarda, turistleri sağlık turizmi hizmetlerini kullanmaya motive eden unsurların yanı sıra, onları bir sağlık turizmi tesisine çeken gerçek niteliklerin de bulunması gerektiği sonucuna varılmıştır (Rančić, Blešić, Đorđević ve Bole, 2016, s. 196). Sadece çekme-itme modeli değil, farklı yöntemlerle de turist motivasyonları araştırılmıştır. Chen, Prebensen ve Juan (2008), araştırmalarının sonucunda gevşeme, birden fazla etkinlikte bulunma, rekreasyon ve doğanın tadını çıkarma gibi unsurların başlıca motivasyonlar olduğunu ortaya koymuşlardır.

Turistlerin seyahat motivasyonlarını etkileyen faktörlerin geniş bir şekilde incelendiği pek çok çalışmada, demografik özelliklerin bireylerin seyahat tercihleri ve davranışsal niyetleri üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Bu kapsamda literatürde yer alan çalışmalarda (Dülğaroğlu 2021; Brandao ve diğerleri, 2021; Ceylan, 2019; Eban ve Samırkaş Komşu, 2019; Ayaz ve Dağ, 2017; Rančić ve diğerleri, 2016), turistlerin termal turizm faaliyetlerine katılma nedenlerinin çeşitli ve çok yönlü olduğu ifade edilmiştir. Termal turizme katılma etki eden motivasyonlar değerlendirildiğinde öncelikle bireylerin kişisel ihtiyaçları, sağlık durumları ve yaşam tarzları, tedavi maliyetleri ve ev sahibi destinasyondaki hizmet sağlayıcıların performansı etkili olmaktadır (Salehi-Esfahani, Ridderstaa ve Öztürk, 2021, s. 538). Termal turizm faaliyetlerine katılan bireylerin satın alma davranışlarını çok sayıda itici faktör etkileyebilmektedir; bu da pazarlama açısından ürünlerin belirli bir grubun ihtiyaçlarıyla eşleştirilmesi söz konusu olduğunda davranışsal özelliklerin en büyük etkiye sahip olduğunu göstermektedir (Rodrigues ve diğerleri, 2022: 354). Dimitrovski ve Todorović (2015), termal turizme yönelik motivasyon unsurlarını araştırdıkları çalışmalarında sosyal olarak aktif ve kendine odaklı turistler şeklinde iki grupta sosyalleşme, heyecan ve rahatlatma faktörlerinin etkili olduğunu belirtmişlerdir. Kessler, Lee ve Whittingham (2020), hareket ve fizik kondisyon, sağlıklı gıda ve diyet, meditasyon ve farkındalık, dinlenme ve rahatlatma, sağlıklı yaşam hakkında bilgiye erişme öz bakım ve doğaya yönelme olmak üzere yedi faktörün termal turizme katılmada etkili olduğu sonucuna erişmişlerdir. Brandão, Liberato, Teixeira ve Liberato, (2021), turistleri termal tesisleri ziyaret etmeye veya sağlıklı yaşam turizmi deneyimi yaşamaya motive eden önemli faktörlerin "rahatlatma", "kaçış", "kendini ödüllendirme ve şımartma" ve "sağlık ve güzellik" olduğunu; sosyodemografik özelliklerin termal turistlerin yalnızca motivasyonlarını değil, aynı zamanda sunulan hizmetlerin seçimini, yeni spa hizmetlerinin oluşturulmasını, pazarlama stratejisini de etkilediğini belirtmişlerdir. Dülğaroğlu (2021), bireylerin termal turizm faaliyetlerine katılmalarında etkili olan faktörleri itici ve çekici faktörler olarak sınıflandırdığı çalışmada, bireylerin termal turizm faaliyetlerine katılmalarında belirleyici olan en önemli çekici faktörün termal havuz varlığı, başlıca itici faktörün ise rahatlatma ihtiyacı olduğunu belirlemiştir. Brandão ve diğerleri,

(2021), çalışmalarında bireylerin termal turizm faaliyetlerine katılımlarında etkisi olan motivasyon faktörlerini gevşeme, içsel motivasyonlar, fiziksel ve psikolojik iyi oluş olarak belirlemiştir. Söz konusu çalışma sonuçlarında bireylerin termal turizm tesislerine yönelmelerinde sırasıyla gevşeme, ardından psikolojik iyi oluş ve fiziksel sağlık arayışının etkili olduğu belirlenmiştir. Ayaz ve Dağ (2017), çalışmalarında yerli turistlerin seyahat motiflerinin; sağlık, rahatlama, kaçış ve prestij ile eğlence öncelik sırasında şekillendiğini belirtmişlerdir.

Termal kaynakların, termal turizm tesislerinin ve termal turistlerin turizm destinasyonlarının imajı, konumlandırılması ve geliştirilmesi açısından önemi göz önünde bulundurulduğunda, bu araştırma sağlık çalışanlarının termal turizm faaliyetlerine yönelik motivasyonlarını belirlemeyi, sağlık çalışanlarının aradıkları faydaların ve sosyodemografik profillerinin motivasyonlarını nasıl etkilediğini anlamayı amaçlamaktadır. Buradan hareketle sağlık çalışanlarının termal turizm faaliyetlerine katılımına etki eden faktörlerin ve söz konusu faktörlerin, demografik değişkenlere bağlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesinin amaçlandığı bu çalışmada cevaplanmaya çalışılan araştırma soruları aşağıdaki gibidir:

S1: Araştırmaya katılan sağlık çalışanlarının termal turizm faaliyetlerine katılmalarına etki eden motivasyon faktörleri nelerdir?

S2: Araştırmaya katılan sağlık çalışanlarının demografik değişkenleri ile termal turizme katılımlarına etki eden faktörler arasında herhangi bir ilişki var mıdır?

Literatürde yer alan çalışmalar, termal turizme katılım motivasyonlarının çok yönlü olduğunu ve bireylerin sosyodemografik özelliklerinin bu motivasyonlar üzerinde belirleyici bir etkiye sahip olduğunu, termal turizme katılımın bireylerin sağlık, rahatlama, kaçış ve prestij gibi farklı ihtiyaçlarını karşılamada önemli bir rol oynadığını vurgulamaktadır. Sağlık çalışanları, sağlık turistleri ile birebir iletişimde bulunan ve hizmet arzında etkin rol üstlenen ve aynı zamanda da talep oluşturan bireylerdir. Bu nedenle sağlık çalışanlarının termal turizm faaliyetlerine yönelik görüş ve önerilerinin, termal turizm faaliyetlerine katılımlarına etki eden faktörlerin bilinmesi önem arz etmektedir.

İlgili literatürde sağlık turizmine katılan bireylerin motivasyonlarının, algıladıkları hizmet kalitesinin, memnuniyetlerinin ve davranışsal niyetlerinin ele alındığı önemli sayıda çalışma (Akkuş ve Korkmaz, 2022; Göker ve Öztürk, 2022; Rodrigues ve diğerleri, 2022; Dülgeroğlu, 2021; Dağ, 2020; Kessler ve diğerleri, 2020; Akşit Aşık, 2019; Ceylan, 2019) bulunmakla birlikte özel olarak sağlık çalışanlarının termal turizme yönelik motivasyonlarının belirlenmesine yönelik bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma, sağlık çalışanlarının termal turizme katılım motivasyonlarının demografik özellikler açısından incelenerek literatürdeki bu boşluğu doldurmayı ve destinasyon pazarlamasına yönelik stratejik planlamalara katkı sunmayı amaçlamaktadır. Çalışmanın ana eksenini, termal turizme katılımda etkili olan motivasyon unsurlarının çeşitli demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymaktır. Araştırmada kullanılan ölçek, literatür taraması sonucu geliştirilmiş olup, “Prestij-Eğlence”, “Kaçış”, “Rahatlama” ve “Sağlık” olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar, turizm motivasyonlarını anlamada önemli bir temel sağlamakta ve çalışmada yer alan hipotezlerin oluşturulmasına zemin hazırlamaktadır.

Termal turizm motivasyonlarının belirlenmesinde demografik değişkenlerin etkisi literatürde geniş bir şekilde ele alınmıştır. Özellikle cinsiyetin turistik motivasyonlar üzerindeki etkisi, birçok çalışmada vurgulanmış ve farklı bulgularla desteklenmiştir. Örneğin, Brandão ve diğerleri, (2021), turistlerin demografik özellikleri arasında cinsiyetin belirgin bir faktör olduğunu ve özellikle termal turizme katılım motivasyonlarını anlamada önemli bir değişken olarak ele alınması gerektiğini belirtmişlerdir. Araştırmalar, kadın ve erkek bireylerin termal turizme katılma nedenlerinde farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur. Nitekim Kessler ve diğerleri, (2020), termal turizme katılan bireylerin cinsiyet temelli motivasyonlarında anlamlı farklılıklar olduğunu ve kadınların genellikle rahatlama, stres atma ve sağlıkla ilgili faydaları ön planda tuttuğunu ifade etmişlerdir. Bu bulgular ışığında, cinsiyetin termal turizm faaliyetlerine yönelik motivasyonlar üzerindeki etkisini analiz etmek amacıyla çalışmanın ilk hipotezi şu şekilde geliştirilmiştir: “H₁: Katılımcıların cinsiyetlerine göre termal turizm faaliyetlerine katılıma etki eden motivasyon faktörü alt boyutları anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.”. Benzer şekilde, akademik çalışmalarda üzerinde durulan önemli konulardan biri olan medeni durumun turistik motivasyonlar üzerindeki etkisi, bireylerin turizm tercihlerindeki yönelimlerini ve motivasyonlarını şekillendiren kritik bir değişken olarak çeşitli araştırmalarla ortaya konulmuştur. Örneğin, Dülgeroğlu (2021), evli bireylerin aile odaklı motivasyonlarla hareket ettiğini ve termal turizmdeki tercihlerinin büyük ölçüde bu bağlamda şekillendiğini belirtmiştir. Ayaz ve Dağ’ın (2017) çalışması ise evli bireylerin sağlık ve rahatlama gibi motivasyonlarının, bekar bireylere kıyasla daha yüksek olduğunu vurgulamaktadır. Bu durum, medeni durumun bireylerin termal turizm faaliyetlerine yönelik motivasyonlarını anlamada önemli bir etken olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, çalışmanın ikinci hipotezi şu şekilde formüle edilmiştir: “H₂: Katılımcıların medeni durumlarına göre termal turizm faaliyetlerine katılıma etki eden motivasyon faktörü alt boyutları anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.”.

Yaş değişkeninin turizm motivasyonlarına etkisinin araştırılması, termal turizm destinasyonlarının hedef kitle analizinde ve pazarlama stratejilerinin geliştirilmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Ayrıca, yaş grupları arasındaki farklı motivasyonların belirlenmesi, termal turizm hizmetlerinin kişiselleştirilmesi ve bu doğrultuda müşteri memnuniyetinin artırılması açısından da önem arz etmektedir. Bu noktada yaş grupları arasındaki farklılıkların termal turizm motivasyonlarına etkisi, literatürde dikkat çeken ve derinlemesine incelenen bir diğer önemli konudur. Demografik

değişkenler arasında yer alan yaş, bireylerin turizm tercihlerine ve katılım motivasyonlarına yön veren temel faktörlerden biri olarak değerlendirilmektedir. Dimitrovski ve Todorović (2015) tarafından gerçekleştirilen bir çalışma, yaşlı bireylerin termal turizme yönelik motivasyonlarında sağlık ve tedavi odaklı nedenlerin baskın olduğunu, buna karşın genç bireylerin ise daha çok kaçış, eğlence ve sosyalleşme gibi motive edici unsurlara öncelik verdiğini ortaya koymuştur. Bu durum, farklı yaş gruplarının turistik tercihlerinin ve beklentilerinin anlamlı bir şekilde çeşitlilik gösterdiğini işaret etmektedir. Benzer bir şekilde, Rodrigues ve diğerleri (2022), yaş değişkeninin bireylerin fiziksel sağlık ve zihinsel rahatlama arayışı üzerindeki etkisini vurgulamıştır. Araştırma bulguları, yaş ilerledikçe termal turizm faaliyetlerinin sağlık odaklı faydalarının ön plana çıktığını ve bu tür destinasyonların özellikle yaşlı bireyler için tercih edilir hale geldiğini göstermektedir. Genç bireylerde ise termal turizm, fiziksel aktivite, eğlence ve monotonluktan uzaklaşma gibi unsurlarla ilişkilendirilmektedir. Bu bulgular, yaş gruplarına göre farklı motivasyonların ortaya çıkabileceği gerçeğini desteklemekte ve termal turizm hizmetlerinin bu doğrultuda çeşitlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Bu doğrultuda, çalışmanın bir diğer hipotezi şu şekilde geliştirilmiştir: “H₃: Katılımcıların yaş durumlarına göre termal turizm faaliyetlerine katılıma etki eden motivasyon faktörü alt boyutları anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.”.

Eğitim durumunun termal turizm tercihleri üzerindeki etkisi, bireylerin bilinçli tüketim alışkanlıkları ve kalite beklentileri bağlamında ele alınan önemli bir konudur. Eğitim düzeyi, bireylerin yaşam tarzlarını, beklentilerini ve tüketim kararlarını şekillendiren temel demografik faktörlerden biridir ve bu bağlamda termal turizm tercihlerine olan etkisi de çeşitli araştırmalarla ortaya konulmuştur. Chen ve diğerleri, (2008), eğitim düzeyinin artmasıyla birlikte bireylerin termal turizm destinasyonlarına yönelik tercihlerini daha bilinçli bir şekilde gerçekleştirdiğini ve bu tercihlerde sağlık odaklı motivasyonların ön plana çıktığını vurgulamıştır. Bu durum, eğitim seviyesi yüksek bireylerin termal turizmden beklentilerinin daha rasyonel ve sağlık temelli olduğuna işaret etmektedir. Ceylan (2019) tarafından gerçekleştirilen başka bir çalışma, eğitim düzeyi ile termal tesislerin seçiminde kaliteye verilen önem arasında doğrudan bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Eğitim düzeyi yüksek bireylerin, termal turizm destinasyonlarının sunduğu hizmetlerin kalitesine ve sağlıkla ilgili olanaklara daha fazla dikkat ettiği, bu nedenle daha seçici davranarak bilinçli tercihler yaptığı tespit edilmiştir. Ayrıca, eğitim seviyesi arttıkça bireylerin çevresel faktörler, hijyen koşulları ve müşteri hizmetleri gibi kalite göstergelerine olan duyarlılığının da artış gösterdiği belirtilmiştir. Bu bulgular, eğitim düzeyinin termal turizm motivasyonlarını anlamada ve katılım tercihlerini analiz etmede önemli bir değişken olduğunu ortaya koymaktadır. Eğitim durumunun bireylerin termal turizme yönelik tutumları üzerindeki etkisini değerlendirmek amacıyla çalışmanın bir diğer hipotezi şu şekilde geliştirilmiştir: “H₄: Katılımcıların eğitim durumlarına göre termal turizm faaliyetlerine katılıma etki eden motivasyon faktörü alt boyutları anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.”.

Çalışma kapsamında geliştirilen hipotezler, sağlık çalışanlarının termal turizm motivasyonlarını anlama noktasında kapsamlı ve çok boyutlu bir teorik çerçeve sunmaktadır. Bu çalışma, literatürdeki boşlukları doldurarak hem akademik literatüre hem de sağlık turizmi alanına önemli katkılar sağlama potansiyeline sahiptir. Özellikle, cinsiyet, medeni durum, yaş ve eğitim gibi demografik değişkenlerin termal turizm motivasyonları üzerindeki etkilerinin sistematik bir şekilde incelenmesi, sağlık turizmi literatürüne özgün bakış açıları kazandıracaktır. Bu bağlamda, çalışma bulgularının, demografik değişkenler ile turizm motivasyonları arasındaki ilişkileri daha derinlemesine anlamaya yönelik literatüre teorik bir zenginlik katacağı değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, çalışmanın elde edeceği sonuçların, termal turizm işletmeleri ve destinasyon yöneticileri için stratejik açıdan değerli çıkarımlar sunması beklenmektedir. Sağlık çalışanlarının termal turizm faaliyetlerine katılımına etki eden faktörlerin belirlenmesi, işletme yöneticilerine pazarlama ve hizmet stratejilerinin geliştirilmesi noktasında önemli fırsatlar sağlayacaktır. Örneğin, sağlık çalışanlarının stres yönetimi, sağlık odaklı hizmet talepleri veya eğlence ve sosyal etkileşim gibi motivasyonlarına uygun hedef odaklı hizmetlerin geliştirilmesi, müşteri memnuniyetini artırmanın yanı sıra işletmelerin sektördeki rekabet avantajını güçlendirebilecektir. Çalışmanın bulgularının, yalnızca mevcut uygulamalar için somut öneriler sunmakla sınırlı kalmayıp, gelecekteki akademik araştırmalar için teorik ve metodolojik bir temel oluşturacağı öngörülmektedir. Bu bağlamda, sağlık çalışanlarının turizm motivasyonlarına yönelik bu tür bir analiz, sağlık turizmi alanında sürdürülebilir stratejilerin oluşturulmasına ve sektörel politika geliştirme süreçlerine katkıda bulunabilecektir. Dolayısıyla, çalışmanın sağlık turizmi literatürüne yapacağı katkılar, hem akademik anlamda daha geniş bir perspektif sunacak hem de sektör uygulamalarının geliştirilmesine ve çeşitlendirilmesine yönelik pratik bir yol haritası sağlayacaktır.

Araştırmanın Önemi

Günümüzde bireylerin sağlık ve iyi oluşlarını destekleyici aktiviteler arayışı, turizm sektöründe önemli değişimlere yol açmıştır. Bu bağlamda, sağlık ve dinlenme odaklı bir turizm türü olarak öne çıkan termal turizm hem fiziksel hem de zihinsel yenilenme imkânı sunarak giderek daha fazla ilgi görmektedir. Özellikle sağlık çalışanları gibi yoğun iş temposu ve stres altında çalışan bireyler için termal turizm, rahatlama ve yenilenme fırsatı sağlaması bakımından cazip bir seçenek oluşturmaktadır. Termal turizmin, sağlık sektörüyle ilişkili farklı motivasyonel faktörleri

bünyesinde barındıran bir alan olması nedeniyle, sağlık çalışanlarının bu faaliyetlere yönelik katılım düzeylerini etkileyen unsurların belirlenmesi hem akademik hem de pratik açıdan büyük bir öneme sahiptir. Sağlık çalışanları özelinde bireylerin termal turizm faaliyetlerine katılımına etki eden motivasyon unsurlarının belirlenmesi, destinasyon yöneticileri, termal turizm işletmeleri yöneticileri ve diğer ilgili paydaşlara veri sağlaması açısından önemlidir. Ayrıca bireylerin termal turizme faaliyetlerine yönelimlerine etki eden motive edici unsurların sağlık çalışanları özelinde saptanması ile alandaki boşluğun giderilmesi beklenmektedir.

Elde edilecek bulgular, yalnızca termal turizm işletmeleri için değil, aynı zamanda sağlık turizmi alanındaki politika geliştiriciler ve yerel yönetimler için de yönlendirici olacaktır. Sağlık çalışanlarının termal turizm motivasyonlarını ve bu motivasyonlara etki eden faktörleri anlamak, onlara özel sağlık turizmi programları tasarlamak için önemli bir fırsat sunmaktadır. Yerel yönetimler ve sağlık sektörü için ise, sağlık çalışanlarının dinlenme ve yenilenme ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla özel programların ve projelerin geliştirilmesi sağlanabilir. Ayrıca, bu tür çalışmalar, termal turizmin yerel ekonomiye sağladığı katkıyı artırma ve mevsimsel dalgalanmalardan kaynaklanan turizm açıklarını kapama noktasında da önemli bir rol oynayacaktır. Bütüncül bir yaklaşımla bu çalışmanın literatüre yapacağı katkılar, hem sağlık turizmi alanındaki teorik bilgiye katkı sağlamak hem de uygulamaya yönelik somut öneriler sunmak açısından önemlidir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma, Aralık 2022-Ocak 2023 tarihleri arasında Çankırı Devlet Hastanesi'nde görev yapan sağlık çalışanları ile sınırlıdır. Araştırmanın evreninin tamamına aynı anda ulaşmanın zorluğu, katılım sağlamak istemeyen bireylerin bulunması ve ulaşılabilirlik sorunları gibi faktörler nedeniyle, çalışma amaçlarını gerçekleştirebilecek değişkenleri göz önünde bulunduran ve evreni temsil yeterliliğine sahip bir örneklem belirleme gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda, örneklem belirleme sürecinde, veri toplama sürecini kolaylaştıran ve ihtiyaç duyulan örneklem büyüklüğüne ulaşmayı sağlayan kolayda örneklem yöntemi tercih edilmiştir. Ayrıca, elde edilen verilerin insan odaklı olması nedeniyle, bu çalışmada 'insan' unsuruna dayalı sınırlılıkların geçerli olduğu kabul edilmiştir. Araştırmada kullanılan verilerin anket yoluyla toplanmış olması da bir diğer sınırlılığı oluşturmaktadır. Katılımcıların algı ve beyanlarına dayalı olarak elde edilen veriler, yanıtlayıcıların öznel değerlendirmelerini yansıtmakta ve bu durum, verilerin nesnelliği üzerinde etkili olabilmektedir. Bununla birlikte, araştırmanın yalnızca Çankırı Devlet Hastanesi'nde görev yapan sağlık çalışanları ile sınırlandırılmış olması, bulguların genellenebilirliğini kısıtlamaktadır. Farklı coğrafi bölgelerde ve farklı sağlık kurumlarında görev yapan çalışanların katılımıyla yürütülecek çalışmalar, sonuçların daha geniş bir perspektiften değerlendirilmesine olanak sağlayabilecektir. Son olarak, çalışmanın belirli bir zaman aralığında gerçekleştirilmiş olması, uzun vadeli değişimleri ve eğilimleri inceleyebilme imkânını sınırlandırmıştır. Bu nedenle, gelecekte farklı zaman dilimlerinde ve uzun süreli veri toplama süreçlerini içeren çalışmaların yapılması, konuya ilişkin daha kapsamlı ve derinlemesine sonuçlar elde edilmesine katkı sağlayacaktır.

Yöntem

Nicel araştırmaya dayalı olan bu çalışmanın temel amacı, sağlık çalışanlarının termal turizm faaliyetlerine katılımlarına etki eden faktörlerin ve söz konusu faktörlerin, demografik değişkenlere bağlı olarak farklılaşp farklılaşmadığının belirlenmesidir. Araştırma öncesinde, etik ilkeler doğrultusunda hareket edilerek, Çankırı Karatekin Üniversitesi Etik Kurulu'ndan 15.12.2022 tarihli ve 29 numaralı toplantısında 29 sıra sayılı kararı ile izin alınmıştır. Araştırma kapsamında Aralık 2022-Ocak 2023 tarihleri arasında Çankırı Devlet Hastanesi'nde görev yapan tüm meslek gruplarındaki sağlık çalışanlarına 400 adet anket formu dağıtılmıştır. Araştırma kapsamına alınan tüm sağlık çalışanlarına araştırma ile ilgili bilgilendirmeler yapılmıştır ve araştırmaya katılıma ilişkin aydınlatılmış onam alınmıştır. Katılımcılara iletilen anket formlarından cevaplanan toplam anket formu sayısı 390 adet olup, bu formlardan ise eksiksiz olarak doldurulan 263 adedi veri girişine uygun bulunmuştur. Kullanılabilir nitelikteki anketlerin dağıtılan anketlere oranı %65,75'tir. Hair, Black, Babin, Anderson ve Tatham (2013)'a göre örneklem büyüklüğü araştırmada kullanılan ifade sayısının on katı ile ilişkilendirilmiştir. Bu açıdan değerlendirildiğinde söz konusu araştırmada kullanılabilir nitelikteki anket sayısına denk gelen 263 örneklemin yeterli olduğu ve evreni temsil ettiği ifade edilebilmektedir.

Araştırmada kullanılan anket formu, kapsamlı bir literatür taraması sonucunda hazırlanmış olup iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm katılımcıların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan kişisel bilgi formundan oluşmaktadır. Anketin ikinci bölümünde yer alan ve katılımcıların termal turizm faaliyetlerine katılımına etki eden faktörleri belirlemeye yönelik olan ifadeler, Dimitrovski ve Todorović (2015)'in araştırmasından yararlanarak Dağ (2020), tarafından Termal Turizme Katılım Motifleri belirlememeye yönelik geliştirilen ölçekten alınmıştır. Söz konusu ölçeğin tercih edilmesinde, bu çalışmanın ana hedefleriyle uyumlu olması ve sonuçların doğrudan karşılaştırılmasına olanak sağlaması etkili olmuştur. Söz konusu ölçek Prestij-Eğlence, Kaçış, Rahatlama ve Sağlık olmak üzere 4 alt boyutta 14 ifadeden oluşmaktadır. Termal turizme katılım motiflerini ölçmeye

yönelik oluşturulan ifadelerle göre değerlendirme gösterge çizelgesi, “(1) Kesinlikle Katılmıyorum-(5) Kesinlikle Katılıyorum” olmak üzere 5’li bir ölçek kullanılarak soru formuna yerleştirilmiştir.

Araştırmada verilerin çözümlenmesinde SPSS paket programı tercih edilmiştir. Bununla birlikte, bulguların yorumlanmasında ölçüm modelinin güvenilirliği ve geçerliliği büyük önem taşımaktadır. Bu çerçevede, Tablo 1’de standartlaştırılmış faktör ağırlıkları, AVE ve CR değerleri, aritmetik ortalamalar, standart sapma ve α değerleri raporlanmıştır. Cronbach’s Alpha çok sayıda değişken olduğunda yüksek değerler verme eğiliminde olan bir istatistik olduğundan CR değeri Cronbach’s Alpha değerine bir alternatif olarak ya da bir kontrol aracı olarak kullanılmaktadır (Yaşlıoğlu, 2017, s. 82). Modelin güvenilirliğini belirlemeye yönelik yapılan değerlendirmede, Cronbach Alpha değerinin ve CR (Composite Reliability-CR) katsayısının 0,70’ten, AVE (Average Variance Extracted-AVE) değerinin de 0,5’ten büyük olmasının gerektiği ifade edilmiştir (Fornell ve Larcker, 1981). Tablo 1’de yer alan veriler sonucunda tüm boyutlar için Cronbach Alpha değerinin 0,70’ten büyük olduğu; kaçış, rahatlama ve sağlık boyutlarına ilişkin AVE değerlerinin 0,50’den büyük olduğu ancak prestij-kaçış boyutuna ilişkin AVE değerinin ise eşik değerin altında olduğu belirlenmiştir. Hair, Anderson, Tatham ve Black (1998), CR değerlerinin 0,60’tan büyük olması halinde AVE değerinin 0,50’den küçük olmasının kabul edilebilir olduğu ve yapı geçerliliğinin sağlandığını ifade etmişlerdir. Bu bilgiler ışığında çalışmanın yakınsama geçerliliğinin sağlandığı değerlendirilmiştir.

Tablo 1: Ölçeğe İlişkin Faktör Analizi Verileri

Boyutlar / İfadeler	Faktör Yüğü	$\bar{X}$	s.s.
Prestij-Eğlence			
(Varyans Yüzdesi: 49,942-AVE:0,48- CR:0,88- α : 0,81)			
Termal turizmi moda olduğu için tercih ederim.	,557	1,89	1,094
Termal turizmi macera yaşamak için tercih ederim.	,675	2,16	1,247
Termal turizmi zarif görünmek için tercih ederim.	,853	2,23	1,300
Termal turizmi gençleşmek için tercih ederim.	,793	2,75	1,370
Termal turizmi arkadaşlarımla eğlenmek için tercih ederim.	,564	3,13	1,426
Kaçış			
(Varyans Yüzdesi: 22,475-AVE:0,81- CR:0,90- α : 0,94)			
Termal turizmi günlük rutin yaşamımdan uzaklaşmak için tercih ederim.	,806	3,70	1,226
Termal turizmi stresimi azaltmak için tercih ederim.	,940	3,80	1,169
Termal turizmi iş yoğunluğumdan uzaklaşmak için tercih ederim.	,934	3,83	1,207
Termal turizmi sakinleşmek için tercih ederim.	,915	3,88	1,192
Rahatlama			
(Varyans Yüzdesi: 8,057-AVE:0,76- CR:0,74- α : 0,90)			
Termal turizmi kendimi ruhen iyi hissetmek için tercih ederim.	,914	3,90	1,189
Termal turizmi kendimi dinlendirmek için tercih ederim.	,907	3,89	1,189
Termal turizmi fiziksel olarak sağlığımla iyileştirmek için tercih ederim.	,804	4,10	1,074
Sağlık			
(Varyans Yüzdesi: 6,689-AVE:0,83- CR:0,51- α : 0,90)			
Termal turizmi tedavi olabilmek için tercih ederim.	,886	4,01	1,132
Termal turizmi kendimi sağlıklı hissetmek için tercih ederim.	,941	4,17	1,107

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan sağlık çalışanlarının prestij-eğlence boyutundan aldıkları puanlarının 1,89 ile 3,13 arasında değiştiği görülmektedir. Kaçış boyutundan aldıkları puanlar 3,70 ile 3,88 arasında; rahatlama boyutu puanlarının 3,89 ile 4,10 arasında; sağlık boyutu puanlarının ise 4,01 ile 4,17 arasında değiştiği belirlenmiştir. Araştırmaya katılan sağlık çalışanlarının Termal Turizme Katılım Motifleri Ölçeği ortalamaları incelendiğinde en düşük ortalamaya prestij-eğlence boyutunda ve en yüksek ortalamaya sağlık boyutunda sahip olduğu tespit edilmiştir.

Bulgular

Sağlık çalışanlarının cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim seviyesi ve mesleki deneyim gibi özelliklerinin, termal turizme katılım motivasyonlarını etkileyen önemli unsurlar arasında yer aldığı değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda, araştırmaya katılan bireylerin demografik dağılımları analiz edilerek, termal turizm faaliyetlerine yönelik eğilimleri daha kapsamlı bir çerçevede ele alınmıştır. Tablo 2’de sunulan verilere göre, katılımcıların %59,3’ü kadın, %43,3’ü 36-45 yaş aralığında ve %73’ü evlidir. Eğitim durumu değişkeni incelendiğinde, sağlık çalışanlarının %46,8’inin lisans düzeyinde eğitim aldığı, %47,1’inin diğer sağlık çalışanı kategorisinde yer aldığı ve %32,3’ünün 16 yıl ve üzeri süredir sağlık sektöründe çalıştığı belirlenmiştir.

Tablo 2: Katılımcıların Sosyo-Demografik Dağılımları

Demografik Değişkenler		<i>f</i>	%
Cinsiyet	Kadın	156	59,3
	Erkek	107	40,7
Yaş	18-25	28	10,6
	26-35	81	30,8
	36-45	114	43,3
	46 ve Üzeri	40	15,2
Medeni Durum	Evli	192	73,0
	Bekâr	71	27,0
Eğitim Durumu	İlköğretim	11	4,2
	Lise	66	25,1
	Ön lisans	39	14,8
	Lisans	123	46,8
	Lisansüstü	24	9,1
İstihdam Türü	Hekim	17	6,5
	Hemşire	99	37,6
	Diğer Sağlık personeli	124	47,1
	İdari Personel	14	5,3
	Diğer	9	3,4
Çalışma Süresi	1 yıldan az	26	9,9
	3-4 yıl arası	35	13,3
	5-8 yıl arası	31	11,8
	9-11 yıl arası	30	11,4
	12-15 yıl arası	56	21,3
	16 yıl ve üzeri	85	32,3

Çalışmada katılımcıların cinsiyetleri ve medeni durumları değişkenleri ile termal turizme katılıma etki eden motivasyon faktörleri alt boyutları arasında bir farklılık olup olmadığı belirlenmek amacıyla bağımsız t testi analizi yapılmıştır. İki'den fazla düzeye sahip değişkenlerin (yaş ve eğitim durumu) düzeylerinde ölçek puanlarının normal dağılım göstermesinden dolayı varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

Tablo 3: Termal Turizm Faaliyetlerine Katılıma Etki Eden Faktörlerin Demografik Özelliklere Göre Farklılaşması

Boyutlar	Grup		n	$\bar{X}$	s.s.	t/F	p	Tukey
Prestij-Eğlence	Cinsiyet	Kadın	156	2,3282	,98974	-2,063	,040	(1-4)
		Erkek	107	2,5794	,94127			
	Medeni Durum	Evli	192	2,2771	,85657	-4,328	,000	
		Bekâr	71	2,8451	1,15199			
	Yaş	18-25	28	2,8286	,92330	3,756	,011	
		26-35	81	2,5630	1,03928			
		36-45	114	2,3456	1,00310			
		46 ve üzeri	40	2,1250	,64480			
	Eğitim Durumu	İlköğretim	11	2,8909	1,07467	5,117	,001	
		Lise	66	2,6636	,85298			
		Ön lisans	39	2,7436	,97651			
		Lisans	123	2,1659	,96554			
		Lisansüstü	24	2,4250	,99094			
Kaçış	Cinsiyet	Kadın	156	3,9359	,99712	2,436	,016	(1-4)
		Erkek	107	3,6005	1,22804			
	Medeni Durum	Evli	192	3,7318	1,06666	-1,635	,103	
		Bekâr	71	3,9824	1,19845			
	Yaş	18-25	28	4,2411	,76824	5,023	,002	
		26-35	81	4,0216	,97243			
		36-45	114	3,6732	1,24540			
		46 ve üzeri	40	3,4000	,96874			
	Eğitim Durumu	İlköğretim	11	3,6364	1,39357	1,362	,247	
		Lise	66	3,7159	1,12480			
		Ön lisans	39	4,1603	,68702			
		Lisans	123	3,7276	1,17827			
		Lisansüstü	24	3,8854	1,05289			
Rahatlama	Cinsiyet	Kadın	156	4,0897	,97153	2,396	,017	(1-4)
		Erkek	107	3,7757	1,14263			
	Medeni Durum	Evli	192	3,9236	1,03570	-,971	,333	
		Bekâr	71	4,0657	1,10212			
	Yaş	18-25	28	4,3810	,76827	3,136	,026	
		26-35	81	4,0658	,95368			
		36-45	114	3,8947	1,16176			
		46 ve üzeri	40	3,6500	1,00696			
	Eğitim Durumu	İlköğretim	11	3,4848	1,53741	1,705	,149	
		Lise	66	3,8434	1,06091			
		Ön lisans	39	4,2564	,72733			
		Lisans	123	3,9431	1,05557			
		Lisansüstü	24	4,1250	1,15392			
Sağlık	Cinsiyet	Kadın	156	4,1667	1,04315	1,415	,158	(1-4)
		Erkek	107	3,9766	1,10825			
	Medeni Durum	Evet	192	4,0964	1,04347	,174	,862	
		Hayır	71	4,0704	1,15355			
	Yaş	18-25	28	4,1964	,72443	,428	,733	
		26-35	81	4,0679	1,04209			
		36-45	114	4,1316	1,23563			
		46 ve üzeri	40	3,9375	,81797			
	Eğitim Durumu	İlköğretim	11	3,5455	1,54037	2,606	,036	
		Lise	66	3,8712	1,13785			
		Ön lisans	39	4,3462	,77080			
		Lisans	123	4,2114	,96667			
		Lisansüstü	24	3,8958	1,39860			

p<.05*

Demografik değişkenlerin termal turizme katılım motivasyonları üzerindeki etkisini daha ayrıntılı incelemek amacıyla gerçekleştirilen istatistiksel analizler sonucunda, katılımcıların cinsiyet, medeni durum, yaş ve eğitim düzeyine göre motivasyon faktörlerinde farklılık olup olmadığı değerlendirilmiştir. Tablo 3'te yer alan test sonucunda sağlık

çalışanlarının termal turizm faaliyetlerine katılımlarına yönelik prestij-eğlence, kaçış ve rahatlama boyutları ile cinsiyet değişkeni arasında ($p<0,05$); prestij-eğlence boyutu ile medeni durum değişkenleri arasında ($p<0,05$) farklılığın olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda H_1 kısmen kabul edilmiştir. Medeni durum değişkeni ile yalnızca prestij-eğlence boyutunda anlamlı bir farklılık belirlenmiş ($p<0,05$) ve H_2 desteklenmemiştir. Katılımcıların yaş ve eğitim durumları ile termal turizme katılıma etki eden motivasyon faktörleri alt boyutları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için tek yönlü ANOVA karşılaştırması yapılmıştır. Buna göre prestij-eğlence, kaçış ve rahatlama boyutları ile yaş değişkeni arasında anlamlı farklılık olduğu ($p<0,05$) belirlenmiştir. Söz konusu farklılıkların belirlenmesine yönelik yapılan Tukey sonuçlarında prestij eğlence boyutundaki farklılığın ($p<0,05$) 18-25 ile 46 ve üzeri yaş grubundaki bireyler arasında olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre H_3 kısmen kabul edilmiştir. Eğitim durumu değişkeni ile prestij-eğlence ve sağlık boyutları arasında anlamlı farklılık olduğu ($p<0,05$), kaçış ve rahatlama boyutları ile ise anlamlı bir farklılığın olmadığı ($p>0,05$) belirlenmiştir. Söz konusu farklılıkların belirlenmesine yönelik yapılan Tukey sonuçlarında prestij eğlence boyutundaki farklılığın ($p<0,05$) lise ile lisans, ön lisans ile lisans ilköğretim eğitim düzeyindeki katılımcılar ile lise, ön lisans ve lisansüstü eğitim düzeyindeki bireyler arasında olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre H_4 kısmen kabul edilmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Seyahat motivasyonunu, bireyin arzu ettiği tatmin ve amaçlara ulaşmak için belirli bir şekilde hareket etmesini sağlayan içsel bir ihtiyaç olarak tanımlayan Beerli ve Martin (2004), motivasyonun, çevresel algıların bilişsel organizasyonunu etkileyerek turist davranışını etkileyebilen psikolojik bir faktör olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca, turist motivasyonu sadece turist davranışını açıklamak için değil, aynı zamanda ziyaret niyetinin bir belirleyicisidir (Mohaidin, Wei ve Murshid, 2017, s. 445). Turistik talep yapısı heterojen bir yapıdadır ve insanlar çeşitli nedenlerle turizm faaliyetlerine katılabilirler. Bu nedenle, turistleri tanımaya yönelik çabalar ve "doğru" ziyaretçileri çekmek bağlamında turizm işletmelerine önemli veriler sunmaktadır. Gerek mevcut ve gerekse potansiyel turistlerin seyahat motivasyonlarının bilinmesi pazarlama çalışmalarında mevcut imkânların en üst düzeye çıkarılmasını sağlayacaktır. Seyahat motivasyonu üzerine yapılan çeşitli çalışmalar, turistlerin motivasyonlarını anlamının, turizm sektörünün gelişimi açısından temel bir unsur olduğunu ortaya koymuştur (Bayih ve Singh, 2020, s. 2). Bu açıdan değerlendirildiğinde satın alma karar süreçlerine etkisinden dolayı turistlerin seyahat motivasyonlarının incelenmesi, turizm literatüründe önemli araştırma alanları arasında yer almaktadır.

İlgili literatürde ağırlıklı olarak termal turizm faaliyetlerine katılan bireylerin sağlık turizmine yönelik farkındalıkları (Öztürk vd., 2023), algıladıkları deneyimin (Akşit Aşık, 2019) ve memnuniyetlerinin davranışsal niyetlere olan etkisi (Göker ve Öztürk, 2022; Akkuş ve Korkmaz, 2022; Bayih ve Singh, 2020; Brandão ve diğerleri, 2021; Seçilmiş, 2012) araştırılmıştır. Ceylan (2019), termal turizm işletmelerinin tercih edilmesini etkileyen faktörleri incelediği çalışmada, bireylerin tercihlerini şekillendiren unsurların işletmenin bulunduğu bölgenin doğal özellikleri, tesisin sunduğu sağlık programları, çalışanların yetkinliği, hizmetlerin dinlenme ve iyileşmeye odaklanması ve destekleyici faaliyetlerin varlığı olduğunu belirlemiştir. Çılgınoğlu ve Aytuğar (2021), bireylerin termal turizm işletmelerini çoğunlukla dinlenme amacıyla tercih ettiklerini; Albayrak ve Örnek (2017), turistlerin termal tesislerde öncelikli olarak aradıkları özelliklerden birinin rahatlık olduğunu tespit etmişlerdir. Brandão ve diğerleri (2021) bireylerin termal turizm faaliyetlerine katılımlarında etkisi olan motivasyon faktörlerinin öncelik sırasına göre; gevşemek, psikolojik ve fiziksel açıdan rahatlama, günlük strese uzaklaşmak ve aile ile vakit geçirmek gibi unsurlar olduğunu belirlemişlerdir. Dülgeroğlu (2021), bireylerin çoğunlukla sağlıklarını koruma amacıyla termal turizm işletmelerine yöneldiklerini, termal turizm tesislerine yönelmelerinde etkili olan en önemli itici unsurun 'rahatlama ihtiyacı' olduğunu belirlemiştir.

Bu çalışmada ise sağlık çalışanlarının termal turizm motivasyon faktörlerinin belirlenmesine yönelik olarak, daha önce belirtilmiş olan "prestij-eğlence", "kaçış", "rahatlama" ve "sağlık" boyutları (Dimitrovski ve Todorović, 2015; Dağ, 2020) göz önünde bulundurularak Çankırı Devlet Hastanesi'nde göre yapan sağlık çalışanlarının algıları incelenmiştir. Bu boyutların; sağlık ($x = 4,0894$), rahatlama ($x = 3,9620$), kaçış ($x = 3,7994$) ve prestij-eğlence ($x = 2,4304$), olarak öncelik sırasına göre şekillendiği tespit edilmiştir. Dağ (2020) tarafından hazırlanan çalışmada ise, Haymana Termal Kaplıcaları'na termal turizm amaçlı seyahat gerçekleştiren yerli turistlerin seyahat nedenleri; sağlık ($x = 4,45$), rahatlama ($x = 4,46$), kaçış ($x = 4,16$), prestij ve eğlence ($x = 2,28$), şeklinde belirlenmiştir. Bu çalışmanın sonuçları ile karşılaştırıldığında araştırma kapsamında verilerin elde edildiği sağlık çalışanlarının termal turizm faaliyetlerine katılımlarına etki eden motivasyon unsurlarının benzerlik gösterdiği ifade edilebilir. Bu sonuçlar, sağlık çalışanlarının termal turizme yönelik motivasyonlarının büyük ölçüde sağlık, rahatlama ve kaçış ihtiyaçları etrafında şekillendiğini göstermektedir. Bulgular, literatürde yer alan diğer çalışmalarla tutarlılık arz ederek, termal turizmin özellikle sağlık odaklı faydalarının öne çıktığını desteklemektedir. Bununla birlikte, prestij ve eğlence boyutunun görece daha düşük bir öncelik taşıması, sağlık çalışanlarının termal turizmi daha çok fiziksel ve zihinsel iyileşme amaçlı değerlendirdiklerini ortaya koymaktadır. Bu sonuçlar termal turizm işletmelerinin pazarlama çalışmalarında tesislerin

genel olarak sağlık üzerindeki olumlu etkilerine, rutinden kaçış ve rahatlama boyutuna yönelik bilgilendirme çalışmalarına ağırlık vermeleri gerektiğini ortaya koymaktadır.

Bu çalışmanın bulguları değerlendirilirken bazı kısıtlamalar göz önünde bulundurulmalıdır. İlk olarak, araştırmanın yalnızca Çankırı ilinde bulunan devlet hastanesinde görev yapan sağlık çalışanlarıyla sınırlı olması, elde edilen sonuçların genellenebilirliği açısından önemli bir sınırlılık teşkil etmektedir. Çalışma, belirli bir bölgedeki sağlık çalışanlarının termal turizme yönelik motivasyonlarını incelemekte olup, farklı coğrafi bölgelerdeki bireylerin beklentileri ve motivasyonları bu çalışmada ele alınmamıştır. Dolayısıyla, iklim, kültürel alışkanlıklar, gelir düzeyi ve sağlık politikaları gibi faktörlerin termal turizme yönelik motivasyonlar üzerindeki etkileri değerlendirilememiştir. Gelecekte gerçekleştirilecek araştırmaların farklı illerde ve sağlık kurumlarında çalışan bireyleri de kapsayacak şekilde genişletilmesi, bölgesel farklılıkların motivasyon üzerindeki etkisini ortaya koyarak bulguların daha kapsayıcı ve genellenebilir hale gelmesini sağlayacaktır. İkinci olarak, bu çalışmada motivasyon faktörleri ile yalnızca belirli demografik değişkenler (cinsiyet, medeni durum, yaş ve eğitim düzeyi) arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Ancak, gelir düzeyi, çocuk sahibi olma durumu, mesleki deneyim ve çalışma saatleri gibi sosyo-ekonomik faktörler bireylerin termal turizme katılım kararlarında belirleyici olabilir. Çalışmanın kapsamı gereği bu değişkenler analize dahil edilmemiş olup, bu durum araştırmanın diğer bir sınırlılığı olarak değerlendirilmiştir. Gelecekte yapılacak çalışmalarda, sosyo-ekonomik ve mesleki değişkenlerin de dikkate alınması, bireylerin motivasyonlarının daha bütüncül bir çerçevede ele alınmasına katkı sağlayacaktır. Böylece, termal turizm işletmeleri için daha hedef odaklı pazarlama stratejileri geliştirilmesi mümkün olacaktır. Bununla birlikte, bu çalışmada yalnızca motivasyon faktörlerine odaklanılmış olup, turistlerin tekrar satın alma davranışları, destinasyon sadakati ve tavsiye etme niyetleri gibi davranışsal çıktılar analiz edilmemiştir. Ancak, motivasyon faktörlerinin bireylerin uzun vadeli turizm tercihleri üzerindeki etkisi, termal turizm işletmeleri açısından stratejik bir konu olup, müşteri bağlılığının artırılması ve kalıcı rekabet avantajı sağlanması açısından önemli bir rol oynayabilir. Bu nedenle, gelecekteki araştırmaların motivasyon unsurlarının turistlerin uzun vadeli karar mekanizmalarıyla nasıl bir etkileşim içerisinde olduğunu ele alması, termal turizm sektöründe faaliyet gösteren paydaşlara daha stratejik bir bakış açısı sunarak sektörel sürdürülebilirliği destekleyebilir.

Sonuç olarak, bu çalışmanın bulguları belirli sınırlılıklar içermekle birlikte, elde edilen veriler sağlık çalışanlarının termal turizme yönelik motivasyonlarını anlamaya katkı sağlayan önemli bir çerçeve sunmaktadır. Ancak, termal turizme ilişkin daha bütüncül bir perspektif geliştirebilmek adına, gelecekte hazırlanacak araştırmalarda farklı sosyo-demografik grupların yanı sıra psikolojik, ekonomik ve çevresel faktörlerin de analize dahil edilmesi önerilmektedir. Bireylerin turizm tercihlerini şekillendiren unsurların yalnızca demografik özelliklerle sınırlı olmayıp, gelir düzeyi, mesleki deneyim, çalışma koşulları, aile yapısı ve sosyal çevre gibi etmenlerin de bu süreçte belirleyici olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Buna ek olarak, turistlerin tekrar satın alma davranışları, destinasyon sadakati ve tavsiye etme niyeti gibi davranışsal faktörlerin de analiz edilmesi, termal turizm işletmeleri açısından müşteri bağlılığını artırmaya yönelik stratejilerin geliştirilmesine katkı sağlayacaktır. Bu kapsamda, gelecekteki çalışmaların motivasyon faktörleri ile bireylerin uzun vadeli turizm kararları arasındaki etkileşimi ele alması, termal turizm endüstrisinin rekabet avantajı sağlamasına ve sürdürülebilir bir büyüme stratejisi oluşturmaya olanak tanıyacaktır. Özellikle farklı gelir gruplarına, yaş aralıklarına ve meslek gruplarına sahip bireylerin termal turizme yönelik algı ve beklentilerinin incelenmesi, sektörün daha kapsayıcı hizmetler sunmasına olanak sağlayabilir. Aynı zamanda, turistlerin destinasyon seçiminde hangi unsurları önceliklendirdiğini, termal turizm hizmetlerinden beklentilerini ve bu hizmetleri tekrar tercih etme eğilimlerini değerlendiren araştırmaların yapılması, işletmelerin pazarlama faaliyetlerini daha etkin hale getirmelerine yardımcı olacaktır.

Kaynakça

- Akkuş, G. & Korkmaz, Ö. (2022). Termal turizm deneyiminin memnuniyet ve davranışsal niyet üzerindeki etkisi: Reşadiye örneği. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 53-72.
- Akşit Aşık, N. (2019). Termal turizmde hizmet kalitesi, tüketim duyguları ve tekrar ziyaret niyeti ilişkisi: Balıkesir’de bir araştırma. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 102-111.
- Albayrak, A. & Örnek, E. (2017). Müşterilerin Yalova-Armutlu’da yer alan termal tesislerden memnuniyet düzeyi ve tekrar ziyaret niyetleri. *The Journal of Academic Social Science Studies*, (62), 295-315.
- Arslan Çilhoroz, İ. & Sivük, D. (2021). Ülkelerin termal turizm harcamaları bakımından termal turizm verimliliklerinin değerlendirilmesi. *Journal of Yasar University*, 16(62), 548-559.
- Arslan, H., Mete, B., Şimşir, İ. & Örgen, C. (2022). Assessment of thermal tourism potential of Sakarya Akyazı district. *Hacettepe Journal of Health Administration*, 25(2), 301-318.
- Ayaz, N. & Dağ, H. (2017). Termal turizmde yerli turistlerin seyahat motifleri ve hizmet beklentileri. *International Journal of Contemporary Tourism Research*, 2, 36-43.
- Bayih, B. E. & Singh, A. (2020). Modeling domestic tourism: motivations, satisfaction and tourist behavioral intentions. *Heliyon*, 6(9), 1-17.

- Beerli, A. & Martin, J. D. (2004). Factors influencing destination image. *Annals of Tourism Research*, 31(5), 657-681.
- Brandão, F., Liberato, D., Teixeira, A. S. & Liberato, P. (2021). Motives for thermal tourism: An application to North and Central Portugal. *Sustainability* (13), 1-24.
- Chen, J.S., Prebensen, N. & Huan, T.C. (2008). Determining the motivation of wellness travelers. *Anatolia: An International Journal of Hospitality and Tourism Research*, 19(1), 103-118.
- Ceylan, U. (2019). Termal konaklama işletmelerinin tercih edilmelerinde etkili olan faktörler: Kütahya ilinde bir araştırma. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(Ek Sayı), 181-197.
- Çılgınoğlu, H. & Aytuğar, S. (2021). Termal turizm işletmelerinde sağlık beklentileri ve müşteri memnuniyeti: Bolu örneği. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 1088-1102.
- Dağ, H. (2020). Termal turizmde seyahat nedenlerinin alt boyutlarının belirlenmesi: Haymana saha araştırması. *Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(9), 82-92.
- Dimitrovski, D. & Todorović, A. (2015). Clustering wellness tourists in spa environment. *Tourism Management Perspectives* (16), 259-265.
- Dülgaroğlu, O. (2021). Termal turizme katılan turistlerin motivasyon faktörlerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Journal of Gastronomy, Hospitality and Travel*, 4(2), 684-694.
- Eban, F. & Samırkaş Komşu, M. (2019). Kahramanmaraş Ilıca Kaplıcaları'nın termal turizm potansiyeli açısından değerlendirilmesi. *Gastroia: Journal of Gastronomy And Travel Research*, 3(4), 653-671.
- Fornell C. & D. F. Larcker (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of Marketing Research*, 18(1), 39-50.
- Göker, G. & Öztürk, Y. (2022). Termal turizm deneyimi, memnuniyet, duygu durumu ve davranışsal niyete yönelik bir araştırma. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 19(3), 469-485.
- Hair, J. F., Anderson, R., Tatham, R. & Black, W. (1998). *Multivariate data analysis*. New Jersey: Prentice Hall.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E. & Tatham, R. L. (2013). *Multivariate data analysis*. Edinburgh Gate, Harlow: Pearson Education Limited.
- Kessler, D., Lee, J.-H. & Whittingham, N. (2020). The wellness tourist motivation scale: a new statistical tool formeasuring wellness tourist motivation. *International Journal of Spa and Wellness*, 3(1), 24-39.
- Loureiro, I. S., Gomes, H., Costa, V., Ferreira, F. A., Pereira, R. & Nunes, A. (2023). Thermal tourism: Study of the profile and motivations of the practitioner in Portugal. *Journal of Tourism, Sustainability and Well-Being*, 11(1), 40-51.
- Mohaidin, Z., Wei, K. T. & Murshid, M. A. (2017). Factors influencing the tourists' intention to select sustainable tourism destination: a case study of Penang, Malaysia. *International Journal of Tourism Cities*, 3(4), 442-465.
- Özdemir, Ş. (2015). Türkiye'nin termal sağlık turizmi potansiyeli. M. Altındış (Ed.), *Termal Turizm* (s. 1-12) içinde. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Page, S.J. & Connell, J. (2006). *Tourism a modern synthesis*. London: Routledge.
- Öztürk, Y., Aydın, T. & Sert, S. (2023). Sağlık çalışanlarının sağlık turizmi farkındalık düzeylerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Journal of History School*, 16(64), 1263-1277.
- Rančić, M., Blešić, I., Đorđević, J. & Bole, D. (2016). The motives for service users visiting the wellness centres in Slovenia. *Acta Geographica Slovenica*, 56(2), 193-208.
- Rodrigues, C., Ferreira, F., Costa, V., Alves, M. J., Vaz, M., Fernandes, P. O., et al. (2022). User's profile of thermal establishments: A literature review. *International Conference on Tourism Research*, 15(1), 352-360.
- Salehi-Esfahani, S., Ridderstaa, J. & Öztürk, A. B. (2021). Health tourism in a developed country with a dominant tourism market: The case of the United States' travellers to Canada. *Current Issues in Tourism*, 24(4), 536-553.
- Schmude, J., Pillmayer, M., Witting, M. & Corradini, P. (2021). Geography matters, but . . . evolving success factors for nature-oriented health tourism within selected alpine destinations. *International Journal of Environmental Research and Public Health* (18), 1-18.
- Seçilmiş, C. (2012). Termal turizm destinasyonlarından duyulan memnuniyet düzeyinin tekrar ziyaret niyetine etkisi: Sakarılıca örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(30), 231-250.
- Temizkan, S. P. (2020). Sağlık Turizmi. R. Temizkan, D. Cankül ve F. Gökçe (Ed.), *Alternatif Turizm Turizmin 41 türü* (s. 282-292) içinde. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yaşlıoğlu, M. M. (2017). Sosyal bilimlerde faktör analizi ve geçerlilik: Keşfedici ve doğrulayıcı faktör analizlerinin kullanılması. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 46(Özel Sayı), 74-85.

Yazar Katkı Beyanı: Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamışlardır.

Çıkar Beyanı: Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.